

стрелкового корпуса в ходе его контрудара со стороны Рогачёва во второй половине июля 1941 года.

Могилёвская оборона дала яркий образец успешного использования в боевой обстановке военизированных народных формирований. Списки участников данных формирований не сохранились, поэтому говорить об их количестве в городе проблематично. В докладной записке замнаркома НКВД БССР Мисюрева на имя секретаря ЦК КПБ (б) Эйдинова говорится: «в области на 19 июля действовало 14 истребительных батальонов численностью 4169 человек».

Костяк народных ополченцев Могилёва составили рабочие и служащие предприятий, организаций, работники правоохранительных органов. В конце обороны 25-26 июля военные руководители приняли решение о прорыве из окружения, имея нехватку боеприпасов, питания, наличие большого количества раненых.

Могилёвская оборона сыграла существенную роль в замедлении наступления гитлеровских войск. Советское командование в ходе оборонительных операций на могилёвском направлении получило время для накопления сил и подготовки новых рубежей обороны.

УДК [947.6 + 323.15 (476)] "192"

НАЦЫЯНАЛЬНЫЯ МЕНШАСЦІ БССР У ГРАМАДСКА-НАЛІЧНЫМ І КУЛЬТУРНЫМ ЖЫЦЦІ. 20-Я ГАДЫ ХХ СТ.

Пушкін І.А.

**УА «Магілёўскі дзяржаўны ўніверсітэт харчавання»
Магілёў, Беларусь**

Ухваленне Канстытуцыяй БССР раўнапраўя ўсіх нацыянальнасцей спрыяла грамадска-палітычнаму і культурнаму жыццю народаў савецкай Беларусі. У выніку ў 20-я гады назіралася высокая далучанасць значнай часткі прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей ва ўсе сферы жыцця рэспублікі.

За гады савецкай улады на аснове рэалізацыі нацыянальнай палітыкі былі атрыманы важкія здабыткі ў эканамічным жыцці, культуры, адукацыі, кнігавыдавскай справе, мастацтве нацменшасцей. Але вырашэнне нацыянальнага пытання на тэрыторыі БССР з самага пачатку было падпарадкавана інтарэсам умацавання бальшавіцкай улады, яе ўнутраным і знешнепалітычным мэтам, што не заўсёды садзейнічала развіццю нацменшасцей. У той жа час трэба адзначыць, што гэта быў своеасаблівы, насычаны і плённы перыяд адраджэння, захавання і рэалізацыі культурных і грамадскіх запатрабаванняў нацменшасцей

Грамадска-палітычнае жыццё нацменшасцей 20-х гадоў было даволі насычаным. У гэты перыяд яны атрымалі каштоўны вопыт удзелу ў вырашэнні мясцовых гаспадарчых, сацыяльных і грамадскіх спраў. Але іх удзел у гэтых працэсах быў не настолькі шырокім і трывалым як бы таго жадалася, ён не паспеў замацавацца з-за дужа цэнтралізаванага вырашэння пытанняў у сацыяльна-палітычным жыцці і несістэмнасці ў нацыянальнай працы.

Аналіз нацыянальнага складу кіруючых органаў у 20-я гады дазваляе сцвярджаць, што прадстаўнікі нацменшасцей адыгрывалі значную ролю ў дзейнасці КП(б)Б, уладных структур, прафсаюзаў, навуковых, культурна-асветных устаноў савецкай Беларусі, аказалі значны ўплыў на развіццё грамадскага і культурнага жыцця рэспублікі. Прычым, нягледзячы на імкненне органаў улады забяспечыць прадстаўніцтва насельніцтва БССР у прадстаўнічых органах згодна агульнарэспубліканскага працэнтнага складу, прадстаўнікі нацыянальных меншасцей адыгрывалі больш адчувальную ролю ў грамадска-палітычным і гаспадарчым жыцці БССР, нарэдка нават большую, чым карэннае насельніцтва.

У выніку аналізу культурнага, грамадскага, палітычнага, гаспадарчага жыцця савецкай Беларусі можна сцвярджаць, што сярод нацменшасцей у 20-я гады было найлепш палітычна арганізаваным юрэйскае насельніцтва. Яно больш актыўна ўключалася ў новыя грамадска-палітычныя працэсы. Латышкае, літоўскае, нямецкае, польскае насельніцтва ў гэты перыяд больш насцярожана адносілася да дзеянняў савецкай улады і імкнулася захаваць свой уклад жыцця.

Найбольш выразнымі і актыўнымі формамі ўдзелу нацменшасцей у грамадска-палітычным жыцці БССР з'яўлялася іх дзейнасць у партыях і грамадскіх аб'яднаннях. У гэты перыяд на тэрыторыі рэспублікі дзейнічаў шэраг нацыянальных партый, аб'яднанняў, таварыстваў. Адна партыя і аб'яднанні падтрымлівалі КП(б)Б альбо былі ўтвораны на яе ініцыятыўе, другія крытыкавалі дзейнасць улад.

У 20-х гадах актыўна ліквідоўвалася непісьменнасць, расла колькасць школ, тэхнікумаў, ВНУ, культурна-асветных устаноў, быў наладжаны выпуск газет на нацыянальных мовах. Адраджэнне культур нацменшасцей з'яўлялася састаўной часткай палітыкі беларусізацыі. Можна сцвярджаць што менавіта правядзенне беларусізацыі спрыяла развіццю літаратуры, школы, мастацтва, наогул культур нацыянальных меншасцей савецкай Беларусі.

У першыя гады савецкай улады сярод насельніцтва быў высокі працэнт вернікаў. Па афіцыйных дакументах 20-х гадоў яскрава бачна як мяняліся адносіны ўлады да вернікаў і метады антырэлігійнай барацьбы. Ад перакананняў да прымусу, гвалтоўнай забароны. Аднак негледзячы на палітыку «ваяўнічага атэізму» з боку ўлад значная частка нацыянальных меншасцей усемагчымі сродкамі імкнулася захаваць ролю рэлігіі ў сваім

духоўным жыцці.

Характэрнай асаблівасцю жыцця нацменшасцей у 20-я гады з'яўляўся нарастаючы ўціск з боку партыйна-дзяржаўных структур. У гэты час нацыянальная палітыка партыйна-дзяржаўнага кіраўніцтва БССР ў дачыненні да нацыянальных культурна-асветных устаноў насіла ў большасці дэкларатыўны, несістэмны характар, галоўнай мэтай камуністычнай улады была саветызацыя нацменшасцей. Нацменшасці БССР аднымі з першых адчулі на сабе недавер з боку ўлад; развіццё нацыянальных культур, што мела месца ў БССР у 20-я гады, прайшло шлях ад пэўнай лаяльнасці да нацыянальнага да варожасці да яго з боку кіраўнікоў кампартыі і савецкай улады ў 30-я гады.

Фарміраванне дэмакратычнага грамадства прадугледжвае нацыянальнае адраджэнне не толькі беларусаў, але і іншых народаў, якія з'яўляюцца арганічнай часткай нашай дзяржавы. Безумоўна тое, што адраджэнне тытульнага этнасу магчыма толькі пры адначасовым нацыянальным адраджэнні ўсіх народаў, якія складаюць насельніцтва Беларусі.

УДК 378.1:340

ВЛИЯНИЕ МАКРОСОЦИАЛЬНЫХ ФАКТОРОВ НА РОСТ ПОДРОСТКОВОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

Ярошенко Н.В.

**УО «Могилёвский государственный университет продовольствия»
Могилев, Беларусь**

Человек - продукт общества, всякое его поведение – социально, в том числе и поведение, направленное против общества и существующих в нем законов и норм. И если преступность - порождение общества, именно в нем следует искать и основные причины ее жизнеспособности. Распространенность в обществе отклоняющегося поведения как массового социального явления обусловлено на макросоциальном уровне многими причинами. Экспертный опрос, проведенный Могилевским институтом региональных социально-политических исследований при участии автора, предложил специалистам оценить, какие факторы сегодня в наибольшей степени влияют на рост молодежной преступности. Экспертные оценки распределились следующим образом.

На первый план вышли социально-экономические проблемы – 81,2% респондентов именно в этом видит главную причину роста преступности. На преступность влияет не только массовая бедность, но и социальная дифференциация, различные возможности удовлетворения потребностей у представителей разных социальных групп. В нашем опросе проблема